

У НОВОМ САДУ У СУБОТОУ, 29. ДЕЦЕМБРА 1901.

ГОД. XXVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 48

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 80 д. а за страну 1. кр. 20 д. месечно. —

ВЕШТИНА ИНСЦЕНИСАЊА.

Задругари „Француске Комедије“ одлучили су, да се више не приме, да инсценишу комаде. Тим поводом написао је Феликс Дикнел у листу „Gaulois“ чланак, у ком се бави о том питању. Између данашњих француских драматичара најбоље уме да инсценише стари Викторијен Сарду. Кад који свој комад чита глумцима, који ће га приказивати, већ га је у својој фантазији видeo сто пута одиграна. Зна сваки поједини покрет, и сваки му је нагласак у ушима. Његово инсценисање је само још игра стриљења, при којој кити комаде, што их је изрезао у тишини своје радионице. Могао би то написати, као што компониста напиши своју музику на пет потних линија. Па с тога и не трип, да му ко што замера, или приговара. Он хоће, да у својој руци има инструменте, који вибрирају једино по његовој вољи. Не осврће ти се тај на темперамент овога или онога глумца, али га за то узме у обзор, кад дели улоге.

Његова је система позоришни империјализам, аисолутан и личан, и у рукама тога Бонапарте, који га врши, производи понавише дивне резултате, но по каткад се то не слаже са утиском правога живота. — Александар Дима, који није омаловажавао инсценисање, јер је знао, да је у позоришту оно потребно, ипак је мало пажње обраћао на ње, него је то радо уступао управитељу, редитељу или глумцу, који је био на реду. Пробе је пратио без досаде, но и без весеља, са сваким је био врло љубазан и врло благ, готово плашијив, а плашијивост је ту прикривао неким привидно сировим изгледом. Од времена на време опазио би што згодно и пошалио би

се с овим или с оним. За време пробе све су летеле досетке, а он их је правио својим доброћудним смешењем. Једаред су у „Француској Комедији“ давали неки његов комад, у ком је Тирон играо улогу заљубљена старкеље. Није „осећао“ своју личност, као што се каже у позоришном језику. „Реците ми, драги Дима, јесам ли ја у својој улози право заљубљен?“ — „Те још како!“ — „Изгледају као матора зверка, ако будем право . . . заљубљен у мојим годинама . . .“ — „Морате бити право, са свим право заљубљен. Ваша се личност није одрекла љубави, има још милине неизвесности . . . а ни то не треба презирати! . . .“ — Жорж Санд и Мелак гледали су, кад се што инсценише, али сами нису никад инсценисали. Жорж Санд је плакала, чим дође какво тужно место. Мелак се смејао, кад се што допадне, сам се чудио и говорио: „Нисам одиста знао, да је то тако смешно; само да се и публици тако допадне као мени!“ И случај по који пут игра велику улогу у вештини инсценисања и врло се многи ефекти некако на пробама импровизују. Красан је тому пример ево ово: Било је у „Odéon“-у, а пробала се данас већ заборављена плаљива игра: „Maitresse légitime,“ која је пре 28 година имала велик успех. Бланша Барета играла је у њој красну најивну улогу, која јој је извојевала ангажман у „Француској Комедији“. У последњем чину тога комада има призор, где Барета-Женвијева Булијерова свом оцу вели, да ће се и против његове воље удати по свом ћефу. „Без мога пристанка?“ — вели на то отац. — „А како ћеш то удејити?“ — „Ја ћу ти доставити три

судска навештења," — одговори Женвијева Призор је био мало оштар, ваљало га је нешто ублажити, писци се и редитељи узалуд мучили да нађу што . . . Понешто се читав сат покушало на све начине, прекинула се проба, да мало одахну. Док је био одмор, ћеретали су глумци, те ће Барета свом колези Жоржу Ришару, који је играо њена оца, рећи: "Знате ли ви, да је данас мој имендан?" — "Ваш имендан, мала Бланша? Е, онда Вам честитам." — Па је пријатељски пољуби. Писац Луј Давил, који је издалека гледао тај призор,

наједаред кликне као Архимед: „Нашао сам!“ И заиста је нашао овај ефект: „Ти ћеш ми dakле доставити навештења?“ — рече отац Булније, гушећи се од плача. „Да, оче!“ — одговори Женвијева, па дође смешећи се до њега, пољуби га у леви и десни образ, а код сваког пољуба рече: „Прво навештење . . . друго навештење . . .“ „Треће навештење," — настави отац, загрли ћерку и трипут је пољуби. Ефекат је био неодољив, тај призор је био најлепше место у комаду.

ЖИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Сеоска лола“, позоришна игра у три чина, с певањем и играњем, написао Е. Тот, превео и за српску позорницу удесио Ст. Дескашев, музика од Д. Јенка.)

Т. зв. норма првога дана Божића има своју малу историју код нашег народног позоришта. У Новом Саду се репсектовала све до године 1887, кад се оно са Жил-Верновим „Цутом око земље за осамдесет дана“ начинио онај успели благајнички трик. Онда се онет године 1891 држало старог реда. Но од 1895 амо завео се стално нов ред. Од тада се први дан Божића сматра као и сваки други светачки позоришни дан. Кад би се ту узимали у рачун само благајнички обзири, просто би се тај факт забележио без икаква коментара, но има на жалост и других момената, на које би се ваљало осврнути код ове новотарије. Питање, да ли је саветно, квартити традицијом освештани домаћи ред у српским кућама, као да је и са много других страна већ решено у прилог новотарији, но да то није једино, што ту пада на теразије, доказала је и сувише јасно десета новосадска реприза Тотова „Сеоскога лоле“. Било је нечега, на позорници и у оркестру и у гледалишту и по фоајерима и у вестибили, што се у обичне дане не догађа. А тога нечега је маично не би било, да баш случајно није био први дан Божића. Еле: пазарило се добро, у правом, а — бар тако кажу — и у пренесеном, смислу, али тек пазар ваљда није једини

смер просветну заводу. Има ту још нешто, што треба чувати као очи у глави, а то је престиз, који народно позориште одликује од шмире. До године до Божића има доста каде, да позвани мало промисле о том.

„Сеоска лола“ спада међу оне комаде у репертоару нашег народног позоришта, који се неизоставно понављају сваке сезоне, али се о њима никад не донесе подробна оцена него само реферат о приказу и можда две три мале напомене. Тако онда ти комади дођу до имена и славе а после тога је већ за критику настало оно „Протрч, зече —“. Не исплаћује се онда више развезати рефлексије о оној мешавини, коју још Жан Пол прописује за т. зв. народне комаде, обувајући им једну ногу котурном а другу соком, и о том, да ли на пример има право Фридрих Кајзер, кад се у својим „шареним сликама из бечког позоришног света“ с написом „Unter fünfzehn Theater-Directoren“ хваста, како се његови комади баш са микстуре збиље и шале као верна слика живота боље допадали, него и Нестројеви, који су само комични; најпосле да ли је довољно, што идеалискиња Е. Ластова тражи за савршен народни комад: потпуно објективно схватање, највеће интересовање за дogaђаје свакидашњег живота, ликови пуни природне истине и до крајности савршено индивидуализације, или треба можда још оног идеалног зара, којим н. пр. Ауербах озарава своје сеоске ликове и одношаје. Такве су рефлексије

сад већ јалове те би остала неопажене као год, и напомене Мијана Савића и рицто посрбе у реферату о премијери „Сеоског лоле“ у 2 броју овога листа године 1884.

Десета је реприза донела четвртог „Сеоског лоле“. Марковић као да га се са свим одрећао. Ово је трећи пут, да се дао заменити. Овога се пута Спасићу ваљало ухватити у коштац са предрасудама, које су за подругу десетину година имале кад да се разрасту у читаву традицију. Он је заложио сву своју и спољашњу и унутрашњу снагу, да одржи мегдан. Са самом спољашњом тешко да би био реисирао, јер је ту глас а донекле и стас по среди а у том је Марковић био момак од мегдана. У унутрашњој је опет Спасић силен јунац, али као да је овом приликом од те снаге узео ону најјачу, ону трагичну дозу, која овде није била потребна. Песмама је још и добро дошао био тај плус, јер је дигао израз, али приказу је преудио. О неуспеху или plane чак о бламажи не може бити дабогме ни разговора. За то је Спасић и сувише разуман и вешт глумац а глумачка је интуиција врло релативна ствар. Катkad омахне публику а катkad критику. Овога пута као да је публика нашила на лепак.

Драга Спасићка је и певала и играла Јелу одрешито, Милену Тодосићеву је и по други пут својом природном Босиљком продрла а Добриновић је био опет, по толики и толики пут већ, онај исти ненадмални Крадић, без која као да би брзо одзвонило у нас „Сеоском лоли“.

Г.

ПОЗОРИШТЕ.

(**Оправка позоришне зграде у Београду.**) Како „Трговински Гласник“ јавља, одобрила је кр. српска влада, да се управи кр. српског народног позоришта учини позајмица од 40.000 динара ради потпуног реновисања позоришне зграде споља и изнутра и ради проширења позорнице. Ова је позајмица дата под условом, да се на име отплате узима по 10.000 динара годишње од оне суме, која је одређена у име државне помоћи народном позоришту.

(**Габријеле Д' Ануцијо,**) славни талијански писац, наумио је да у Риму дигне позориште за прост народ. Њему се чини, да непристрана маса боље уме пресуђивати него премијерна

публика, коју руководе предрасуде. Д' Ануцијо је хтео да даде два бесплатна приказа своје „Франческе“, али управитељ Костанци-позоришта ни по што није хтео да пристане на то. Д' Ануцијо сад пише читав низ драма, којима је грађа узета из кроника средњег века. Једна, која је узета из кроника града Шефуђије, кажу да се зове „Atalanta Baglioni“, друга опет „Sigismondo Malatesta“.

(**Оригиналан критичар.**) Неком уреднику понуди се некакав млад човек, да му пише критике за лист, јер је то „најлакше“.

Уредник се промисли, протрља руком чело, па ће да запита:

— Па добро! Каква су ваша драмска и уметничка начела? За што се ви борите?

— Ја се борим за стан, храну, одело и осветљење, — одговори млади критичар.

(**Црнци као глумци.**) Подузетна Немица, Надула Веркерка, скupила је малу дружину интелигентнијих црнаца на путу из Њујорка у Лујзијану. У тој дружиници има шест чланова, који приказују призоре из живота црнчког и игре и изводи их веома добро и лепо. Дружиница та доћи ће скоро у Берлин, а затим ће обићи сву западну Европу.

(**Ватра у позоришту.**) Из Њујорка јављају, да је за време представе у позоришту хурхејском (Висконсин) букинула ватра и да је том приликом погинуло десет глумца.

(**Прослава стогодишњице Виктора Ига.**) На дан 26. фебруара о. г. навршиће се сто година од рођења Виктора Ига. Поводом тим министарски савет француске републике наредио је, да се тај дан прослави свечано у Француској.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Ред позоришних представа.)

У недељу, 30. децембра: „Слободарка“ Награђена драма у 5 чинова, с певањем, написао Манојло Ђорђевић Призренец, за позорницу удео А. Хаџић, музика од Х. Дубека. (Г. Д. Барјактаровић у улоги Бранка Мркојевића као гост, по други пут.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

38. Представа. У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ. У претплати 22.

У Новом Саду, у суботу, 29. децембра 1901:

ЖЕНСКИ ПРИЈАТЕЉ.

Комедија у 5 чинова, написао Александар Дима, син, с француског превео Ђушан Л. Ђокић.
Редитељ: Динић.

ОСОВЕ:

Ријон — — — — —	Д. Барјактаровић.
Монтер — — — — —	Васиљевић.
Симероз — — — — —	Стојановић.
Таржет — — — — —	Бакаловић.
Шантрен — — — — —	Матејић.
Леверде — — — — —	Динић.
Јозеф — — — — —	Илкић.

Јованка Симероза — — —	Т. Лукићка.
Госпођа Леверде — — —	М. Тодосићка.
Госпођица Хакендорф — — —	С. Бакаловићка.
Балбина Леверде — — —	М. Тодосићева.
Собарица — — — — —	Л. Вујчићева.
Слуга — — — — —	Шикопарија.

Први и последњи чин код Левердеа, други, трећи и четврти чин код госпође Симерозове.
Збива се на селу, близу Париза.

Г. Ђушан Барјактаровић приказује Ријона као гост први пут.

Свирачки збор ц. и кр. 70. пешачке пуковније петроварадинске свираче ове комаде: 1. „Ракасовићев марш“. — 2. Јенко: „Косово“. Увертира. — 3. Лоренц: „Елизин валцер“. — 4. Морлеј: „Царска Гавота“. — 5. Нерл: „Сватовац“. Потпури.

У недељу, 30. децембра: „Слободарка“. Драма у 5 чинова, с певањем, написао Манојло Ђорђевић-Призренец, за позорницу удесио А. Харић, музика од Х. Дубека. (Г. Д. Барјактаровић приказује Бранка Мркојевића као гост, по други пут).

УЛАЗНЕ ЦЕНЕ: Ложа у партеру: 11 круна. — Ложа у I. спрату: 10 круна. — Седиште у I-II. реду: 2 круне, 40 потура, — Седиште у III-VI. реду: 2 круне. — Седиште у VII-XI. реду: 1 круна 60 пот. — Седиште у XII. реду: 1 круна 20 пот. — Седиште на балкону у I. реду: 2 круне, 40 пот. — Седиште на балкону у II. реду: 1 круна, 60. пот. — Седиште на балкону у III-IV. реду: 1 круна. — Седиште на галерији у I. реду: 80 пот. — Седиште на галерији у II. реду: 60 пот. — Стојање у партеру: 80 пот. — Стојање на I. галерији: 60 пот. — Стојање на II. галерији: 40 пот. — Ђаци и војници до наредника: 40 потура.

Улазнице могу се добити обдан у књижарници браће М. Поповића, а у вече од $6\frac{1}{2}$ сата на каси.

Болују: Ј. Тодосић, М. Марковић.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ а свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.